

Tez Özetleri

Hazırlayan: Yayın Kurulu

YENİ BİR TOPLUMSALLAŞTIRMA SÜRECİNİN MEKÂNSAL ANLATIMI: OLANAK VE SINIRLARI

Duygu Çukur

Doktora Tezi

Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri
Enstitüsü Şehir ve Bölge Planlama
Bölümü, Şehir ve Bölge Planlama
Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Şenel Ergin
İzmir, 2009

Tez, şehir planlamanın ekonomiye bağımlı ontolojik özellikleri nedeniyle insanın nesneleştirilmesinde ve varlık bütünlüğünün yadsınmasında işlevsel kılınmasını, sorun olarak ele alan ve Türkiye coğrafyasında kalan nitel bir çalışmadır. Tezin anılan sorun alanına odaklanılarak öncelikle, fiili toplumsal-ideolojik yapı, toplumsal formasyonun ekonomi, siyasal/toplumsal ve ideoloji düzlemleri bağlamında irdelenmiştir. Daha sonra, sistem eleştirileri ve sisteme alternatif geliştirilen zihinsel üretimler değerlendirilmiştir. Türkiye'deki durum ve tez konusuna yönelik yapılmış araştırmalar analiz edilmiştir.

İrdelemeler sonucu, toplumsal-ideolojik yapının yeniden üretiminin değiştirilerek üretilmesi için yeni bir toplumsallaşma sürecinin gerekliliği ortaya konmuş, çerçevesi çizilmiş ve içeriği tanımlanmıştır. Bu bağlamda, yeni toplumsallaşma sürecinin mekân dışı araçları ve mekânsal anlatımı üzerine öneriler geliştirilmiştir. Sonuçta, şehir planlamanın ekonominin bağımlı değişkeni olmaktan çıkartılıp, özgür bir eylem alanı haline getirilmesiyle insanı merkeze alabileceği düşünülmektedir. Bu kapsamda tezin ehliyet sınırları içinde kalınarak, mevcut çevrenin çocukluk dönemini yasayan kentli bireyler üzerindeki baskısını kaldırmak için, modül bilincini ve sınırlandırmışlığı içermeyen "oyun bölgesi" (Ergin, 1982)* (*Ergin, Ş. (1982). Çocuğun Oyun Gereksinimi ve İzmir/Alsancak Semtinde Çocuğa Yönelik

Açık/Yeşil Mekân Olanaklarının Artırılması Üzerine Bir Araştırma, doçentlik tezi, Ege Üniversitesi, İzmir (yayınlanmamış), 112s.) anlayışı önerilmiştir.

TARİHİ KENT DOKU- SUNDA YENİ YAPI TASARIM ÖLÇÜTLERİ VE FENER SEMTİ ÖRNEĞİNDE UYGULA- NABİLİRLİĞİNİN İRDE- LENMESİ

Gözde Enç

Yüksek Lisans Tezi

Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri
Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı Mimari
Tasarım

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Münevver
Dağgölü

İstanbul, 2009

Kentler yüzyıllar boyu kültür ve medeniyetlerin doğup geliştiği yerler olmuştur. İnsanoğlunun yerleşik hayata geçmesiyle ortaya çıkan kentler, yaşanan coğrafi, sosyolojik, kültürel vb. olayların etkisiyle tarihsel bir kimlik kazanmıştır. Kentlere bu tarihsel kimliği katan en önemli unsur ise tarihi kent dokusu ve bu dokuyu oluşturan özgün yapılarıdır. İnsanların ve doğanın değişmesiyle kentler de değişime uğramakta, tarihi kent dokusu uygunsuz yeni yapılaşmalarla tahrip edilmekte ve hatta yok edilmektedir. Kentlerin tarih boyunca kazandığı tarihsel kimliğin korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması adına, yeni yapılaşmanın özgün dokuya uygun bazı ölçütler doğrultusunda gerçekleşmesi gerekmektedir.

Bu çalışma, tarihi bir çevrede yeni yapı tasarlarken yol gösterici olarak kullanılabilecek tasarım ölçütlerinin ve yöntemlerinin irdelenmesi ve tarihi dokuya sahip bir bölgede belirlenen bir çalışma alanında, bu ölçütler ve yöntemler kullanılarak yeni yapı önerilerinin yapılmasını amaçlamaktadır. Çalışma kapsamında, eski bir kent dokusu olarak belirlenen

Tarihi Yarımada'da yer alan Fener Senti'nin iki caddesi (Vodina ve Yıldırım Caddeleri) çalışma alanı olarak seçilmiş ve belirlenen ölçütlere göre çeşitli analizler yapılmıştır. Bu analizler sonucunda alanla ilgili çeşitli veriler elde edilmiş ve bu veriler yardımıyla yeni yapı önerisi yapılmıştır.

SULAK ALANLAR ÜZERİNDEKİ İNSAN MÜDAHALELERİ VE UZUN DÖNEMDE İNSAN REFAHINA ETKİLERİ KIZILIRMAK DELTAŞI ÖRNEK OLAY İNCELEMESİ, SAMSUN, TÜRKİYE

Melih Gürçay

Yüksek Lisans Tezi

Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Şehir
ve Bölge Planlama Bölümü, Bölge
Planlama

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ayda ERAYDIN
Ankara, 2009

Sulak alan dinamiklerinin ve katkılarının ayrıntılı olarak anlaşılmasının karar alma süreçlerindeki gerekliliğini kabul eden bu araştırma insan müdahaleleri ile insan refahı arasındaki karşılıklı değiş tokuşu tanımlamayı amaçlamaktadır. Türkiye'nin on üç Ramsar Alanı'ndan birisi olan ve çeşitli ekosistem fonksiyonları sunan Kızılırmak Deltası örnek olay alanı olarak belirlenmiştir. Sulak alanlar ve değerlendirilmeleri üzerine bir kaynak taramasının ardından, Kızılırmak Deltası'ndaki karşılıklı değiş tokuşları analiz etmeye yönelik bir değerlendirme çerçevesi oluşturulmuştur. Bu çerçeve kapsamında, öncelikle ekolojik, sosyo-kültürel ve ekonomik yapılarının değerlendirilmesi ve fonksiyon analizi ile deltanın önemi, değerleri ve fonksiyonları tanımlanmıştır. Daha sonra, faaliyet analizi ile deltadaki baskılar ve etkileri SBDet (Sürücü kuvvetler, Baskılar, Durum, Etkiler ve Tepkiler) Çerçevesi kapsa-

mında analiz edilmiştir. Son olarak, deltanın fonksiyonları değerlendirilerek yaşanan alışveriş ilişkileri parasal olarak hesaplanmıştır. Zaman ve veri kısıtlarından dolayı deltanın fonksiyonlarının sadece küçük bir kısmı parasal olarak değerlendirilebilmiştir. Deltanın hesaplanan fonksiyonları 753.531.772 TL değerinde servisler sunarak deltanın GSYH'sının (Gayri Safi Yurtiçi Hasıla) % 34'ünü oluşturmaktadır. Bu değer deltanın alışveriş ilişkilerindeki zarar olarak kabul edilmiştir, çünkü baskılar sonucunda bu değerlerin kaybolma riski vardır.

TURİZM-ÇEVRE KORUMA-KENTLEŞME ETKİLEŞİMİNDE KIYI ALANLARI: ANTALYA ÖRNEĞİ

Güliz Öztürk

Yüksek Lisans Tezi

**Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü
Mühendislik ve Fen Bilimleri Enstitüsü
Şehir Ve Bölge Planlama Ana Bilim Dalı
Tez Danışmanı: Prof. Dr. Nihal Senlier
Gebze, 2009**

Günümüz dünyasındaki en önemli ekonomik sektörlerden biri olan turizmin varlığı birçok kaynağın birbiri ile etkileşimini gerekli kılmaktadır. Bu etkileşimlerin zeminini ise sosyal, kültürel, ekonomik ve fiziki çevreler oluşturmaktadır. Çevresel unsurlarla birlikte gelişen ve bu unsurların gelişim ve değişimini etkileyen turizm sektörü ile ilgili yapılan araştırmaların çoğunluğunda ise, çevresel kaynakların ve dolayısıyla sektörün sürdürülebilirliğinin nasıl sağlanacağı konusundaki fikirlere yer verildiği görülmüştür. Etkilerinin çeşitliliği, sektörün kentleşme hareketleri ile bütünleşmesine de neden olmuş; başlangıçta bu hareketin bir parçası, zamanla da nedeni olmasını sağlamıştır. Sektör, geliştirdiği kentsel alanlarla birlikte bulunduğu fiziki çevre üzerinde dönüşümler meydana getirmektedir. Bu dönüşümlerin temel mekânı ise; kitle turizm aktivitelerini barındıran ve zamanla türeyen alternatiflerine rağmen halen popülerliğini sürdüren kıyı turizminin aktivite alanları olan ve aynı zamanda kentsel gelişme baskılarına en fazla maruz kalan alanlar olan kıyı alanlarıdır. Çalışma kapsamında,

fiziki çevreyi olduğu kadar sosyo-kültürel ve ekonomik çevreyi de dönüştürme güçleri ve kentleşme baskıları ile turizm sektörünün, kıyı alanları üzerinde ortaya çıkan etkileri, Antalya Lara-Kundu Turizm Bölgesi'nde araştırılmıştır. Çalışmada kullanılan temel yöntem, etki değerlendirmesinde de kullanılan Delphi Anket Yöntemi'dir. Anket sonuçlarından detaylı değerlendirmeler elde edilmiş, sonrasında ise, toplu sonuçları analiz eden 'Toplam Etkiler Yöntemi' ile genel değerlendirmelere ulaşılmıştır. Çalışma yöntem ve bulgularının; uygulayıcı kurumlara, plan hazırlama süreçlerinde öngörülen turistik eylemler ile bu eylemlerin somut sonuçları olan arazi kullanım türlerinin hassas alanlar üzerinde ne gibi çevresel sonuçlar doğurabileceği hakkında bilgi elde edilmesi amacıyla kullanışlı bir araç sunacağı tahmin edilmektedir. Böylece planlama sürecinin sürdürülebilir çevreler yaratma amacının ön plana çıkarılmasına katkı sağlayacağı umulmaktadır.

TARİHİ MEKÂNLARDA KENTSEL DÖNÜŞÜM UYGULAMALARI: BALAT ÖRNEĞİ

İzzet Değirmenci

Yüksek Lisans Tezi

**T.C. Süleyman Demirel Üniversitesi Fen
Bilimleri Enstitüsü Yapı Eğitimi Ana
Bilim Dalı**

**Tez Danışmanı: Prof. Dr. Mümin Filiz
Isparta, 2009**

Tarihi mekânlar, birçok medeniyete ev sahipliği yapmış ve zamanla çöküntü sürecine girmişlerdir. Günümüzde bu tarihi mekânlarda nasıl geri kazanım sağlanacağı hakkında çalışmalar yapılmaktadır. Bu süreçte, geniş bölgelerde kentsel dönüşüm eylemleri kullanılmaktadır. Tarihi mekânlarda uygulanan kentsel dönüşüm eylemlerinde önem arz eden faktörler; uygulamaların fiziksel, sosyal, ekonomik yönlerden fayda ve gelişim sağlayabilmesidir. İstanbul Tarihi Yarımada'da bulunan Balat semtinin, tarihi çok eskilere dayanmaktadır. Balat semtinde artık bozulma sürecine girmiş bir tarihi doku vardır. Bu tezin kapsamında Balat ve çevresi ele alınmakta ve kentsel dönüşüm projeleri üzerinde durulmuştur. Bu konudaki

mevcut projeler incelenmiştir. Böylece, tarihi mekânlardaki kentsel dönüşüm uygulamaları hakkında literatüre katkı sağlanmıştır.

TÜRKİYE'DEKİ RAYLI SİSTEM YATIRIMLARININ ANALİZİ: BEKLENTİLER KARŞILANDI MI?

Özge Özgür

Yüksek Lisans Tezi

**Orta Doğu Teknik Üniversitesi Şehir
ve Bölge Planlama Bölümü, Kentsel
Tasarım**

**Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ela Babalık-
Sutcliffe**

Ankara, 2009

Raylı sistem yatırımları, bütün ulaşım modları içerisinde en yüksek yatırım maliyetine sahip olan yatırımlardır. Performanslarının beklentileri karşılıyor olması bu bakımdan çok önemlidir. Bu nedenle dünyada, raylı sistem yatırımlarının performanslarının incelenmesi önemli bir araştırma sahası haline gelmiştir. Günümüzde, Türkiye'de yapılan raylı sistem yatırımı sayısı gittikçe artmaktadır. Bu yatırımların performanslarını değerlendiren çalışmalar ise bir o kadar kısıtlıdır. Türkiye'deki raylı sistem deneyimini inceleyen çalışmalar tek tek sistemler için yapılmakta olup, tüm sistemleri birbiriyle karşılaştırarak kapsamlı ve sistematik biçimde raylı sistem deneyimini bütün olarak inceleyen çalışmalar bulunmamaktadır. Bu yatırımların hangi beklentiler içerisinde planlandıkları ya da işletilmeye başlandıktan sonra beklentileri karşılayıp karşılamadıkları bilinmemektedir. Bu sebeple, raylı sistem yatırımlarının planlama aşamalarını, yatırım amaçlarını ve ortaya çıkan sonuçları araştırarak çalışmalara ivedilikle ihtiyaç vardır. Bu çalışma, Türkiye'deki raylı sistem yatırımlarından beklenenleri ortaya koyarak bu beklentilerin karşılanıp karşılanmadığını araştırmaktadır. Bu beklentileri ortaya çıkarmak üzere İstanbul, Ankara, İzmir ve Bursa kentlerinde hali hazırda işletilen raylı sistem yatırımları incelenmiştir. Yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerle bu sistemler planlanırken ve

uygulanırken öne sürülen hedefler belirlenmiş; bu hedefler, ortaya çıkan sonuçlarla karşılaştırılmıştır. Raylı sistem yatırımlarının temel performans göstergeleri olarak maliyet ve yolcu sayıları tahminleri ile gerçekleşen durum verileri de toplanmış, karşılaştırmalı bir analiz yapılmıştır. Sonuç olarak, tüm sistemlerin ortak başarısının toplu taşın sistemindeki yolcu sayılarının artışına yaptıkları katkı olduğu gözlenmiştir. Bunun yanı sıra; yolcu sayısı tahminleri, maliyet tahminleri, entegre edilmiş toplu taşın sistemi, trafik sıkışıklığını azaltma, kente imaj kazandırma vb. konularındaki beklentileri karşılayamadıkları görülmüştür. Beklentiler ve ortaya çıkan sonuçlar arasında fark olduğu tespit edilmiştir.

SOSYO-EKONOMİK VE EKOLOJİK TEMELLİ BÖLGELEME: OLANAK VE SINIRLARI

Mercan Efe

Doktora Tezi

Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Şehir ve Bölge Planlama Ana Bilim Dalı

**Tez Danışmanı: Prof. Dr. Şenel Ergin
İzmir, 2009**

Şehir planlamada sosyolojik, ekonomik ve ekolojik her unsur önemsenmelidir ve sonuçta oluşan mekânlarda bu, görünebilir olmalıdır. Ancak, günümüz şehir planlama pratikleri, bu üç unsurun bir arada ele alın(a)madığını ortaya koymaktadır: Geleceği belirleme/gelecek için karar alma işi olan planlama, bunları belirlenmiş sınırlar içerisinde yapamamaktadır. Çünkü ülkemizde süreklilik gösteren bölgeleme çalışması yoktur. Yapılan sürekli bölgeleme çalışmaları, ağırlıklı olarak ekonomiye bağlıdır ve bu durum giderek TC'nin AB'ye uyum sürecinde de kendisini göstermiştir. Ancak, bölgeleme günün koşullarına göre kısa vadede geliştirilen çözüme yönelik bir çalışmanın ürünü değil; potansiyellerin, sorunların ve iç ilişkilerin ortaya konduğu bölge sınırı belirleme/tanımlama işidir (Bu başlıkta anlatılanlar, Efe, 2007'nin (Efe, M. (2007). Sosyo-ekonomik ve ekolojik temelli

bölgeleme: Olanak ve sınırları. S.D.Ü. 15. Yıl Mühendislik ve Mimarlık Sempozyumu bildirisi kitabı, 251–260, Isparta.) giriş kısmından derlenmiştir). Bölgeleme çalışmaları önemlidir. Çünkü:

- Doğal ortam ve buna bağlı olan ekonomik etkinlikler ve etkinlikleri yürütenlerin kimler olduğu saptanır.
- Bölge sorunlarının ekolojik, sosyolojik ve ekonomik kaynaklı olma durumu ortaya çıkar.
- Kullanma bilinci, doğanın taşıma kapasitesine göre gelişir.
- Yatırımlar bölge potansiyeline göre gerçekleşir.

Bölgeleme, özellikle gelişmekte olan Türkiye'de daha da önemli görülmelidir. Dolayısıyla, Türkiye için genel geçerli bir bölgeleme çalışması gereklidir. Türkiye'nin temel planlama kurumu olan DPT'nin hazırladığı Kalkınma Planları incelendiğinde, her bir planda bir önceki planda belirlenen hedeflerin ne kadarının başarıldığının belirtilerek daha sonra yeni amaçların sıralandığı ortaya çıkmaktadır. Planlarda amaçlananların tümüne ulaşamamasının nedeni, bu planların mekânsallaştırılmamasıdır. Özetle, Türkiye geneli için belirleyici/yönlendirici bir plan paftası yoktur. Dolayısıyla, plan kararlarının hangi sınırlar için ve ne doğrultuda alınması gerektiği bilinmemektedir. Kalkınma planlarının amacına ulaşması ve hatta öncesinde amaçlarını dahi belirleyebilmesi için, sınırları belirlenmiş ve dolayısıyla potansiyelleri ve sorunları tanımlanmış bölgeler gerekmektedir. Bu bölgelerin sınırlarının belirlendiği harita ise, şehir planlama dilinde "hâlihazır harita" niteliğinde gerekli olup, kalkınma planlarının uygulanabilmesi için, doğrudan mekânlara yönelik amaçlar üretmeyi sağlayacaktır. Potansiyelleri ve sorunları tanımlanmış bölge sınırlarının olmaması, bilgi toplama, bilgiler doğrultusunda karar alma ve/veya kararları uygulama konusunda da sorunlar yaratmaktadır. Bu sorunların önemli bir kısmı, ekolojik dengeye etkileri nedeniyle çözülebilir/televi edilebilir değildir. Dolayısıyla, tez, hem yeni ekolojik sorunların oluşmaması hem de sosyoekonomik ilişkilerin korunması ve güçlendirilmesi için, bölge sınırları saptamıştır.

TÜRKİYE'DE KENTSEL RANTIN OLUŞUMU VE BÖLÜŞÜMÜ: DEVLET MÜLKİYETİNDEN ÖZEL MÜLKİYETE GEÇİŞ SÜRECİ

Menaf Turan

Doktora Tezi

T.C. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi Ve Kamu Yönetimi (Kent Ve Çevre Bilimleri) Anabilim Dalı

**Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ayşegül Mengi
Ankara, 2008**

19. Yüzyıl Britanya'sında, tarımdaki kapitalist ilişkileri analiz etmek üzere geliştirilen rant kavramı, o tarihten bu yana güncelliğini korumaktadır. Farklı kuramsal yaklaşımlarla farklı biçimlerde yorumlanan bu kavram, 20. Yüzyılın başlarında kentsel topraklara uyarlandığında, kentsel torağın konumu ve verimliliğini esas alan yaklaşımlar tercih edilmiştir. Dünyada 1970'li yıllarda yaşanan ekonomik krizin kentsel alanları ve özellikle de konut piyasası ile şirketlerin yer seçim kararlarını da etkilemesi, Marksist kuramcılar kentsel rant olgusuna yöneltmiştir. Bu alanlardaki gelişmelerin kentsel toplumsal hareketlere ve sınıf mücadelesine dönüşme potansiyeline sahip olup olamayacağı bu dönemde yapılan çalışmaların odağında yer almıştır. Topraktaki özel mülkiyet olgusunun kentsel rantın oluşumu ve bölüşümü süreci üzerindeki etkisi kimi kuramcılar tarafından ele alınmışsa da yeterince üzerinde durulmamıştır. Kentsel topraktaki özel mülkiyet olgusunu mutlak rant kategorisiyle açıklayan bu çok sınırlı çalışmalardan yola çıkılarak, Türkiye'deki kentsel rantın oluşum ve bölüşüm süreçlerinin analiz edilebileceği anlaşılmıştır. Bu amaçla, Türkiye'de devlete ait olan toprakların özel mülkiyete konu olması, bunun araçları ve aktörleri çalışmada ele alınmıştır. Tarihsel süreç içerisinde, yoğunlukla, "ormanlar, meralar ve tarım topraklarının", "kıyılarının", "özelleştirilen kamu kurum ve kuruluşlarına ait toprakların", "belediyelere ait toprakların" ve "gecekondu alanlarının" devlet mülkiyetinden özel mülkiyete geçtiği saptanmıştır. Her alana ilişkin birer örnek-olay seçilerek rant oluşumu ve bölüşümü sürecinin nasıl gerçekleştirildiği belirlenmiştir. Sonuç

olarak bu çalışma ile Türkiye'de devlete ait olan toprakların özel mülkiyete geçişinin kentleşme süreci üzerindeki etkileri ortaya konmak istenmiştir.

KENTSEL DÖNÜŞÜMÜN SOSYAL POLİTİKASI: TÜRKİYE'DE 1980LERDEN GÜNÜMÜZE SOSYAL KONUT POLİTİKALARI

Helin Özge Buray

Yüksek Lisans Tezi

**Boğaziçi Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve
İnkılap Tarihi Enstitüsü**

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ayşe Buğra

İstanbul, 2006

Bu tez Türkiye'de 2000 sonrası sosyal konut politikalarını, bir yandan kentsel dönüşüm ve soylulaştırma girişimlerini diğer yandan kent yoksullarının konumunu yeniden tanımlamaya yönelik sosyal politikaları göz önünde bulundurarak incelemektedir. Amaç, düşük gelir gruplarına yönelik konut politikalarında 2000 sonrasında yapılan yasal ve kurumsal değişikliklerin, 1980 sonrası kapitalist kentleşme bağlamında, devlet ve gecekondular ilişkisinin değişimini de vurgulayarak tarihselleştirilmesidir. Devam eden gecekondular dönüşüm projeleri devletin gecekondulara ilişkin yeni stratejisini belirginleştirmekte; aynı zamanda enformel ekonominin, gecekondular sakinlerinin yukarı hareketlilik motivasyonlarının ve kent hayatıyla eklemlenme yöntemlerinin çerçevesini çizmektedir. Bu projelerin yasal çerçevesi devletin son yıllara kadar bir politika olarak formel konut sunumunu bu alanda alternatif

olarak görmekte tereddüt etmesinin ve bunun yerine gecekondular sakinleriyle seçim politikaları ve imar aflarıyla pazarlık içinde olmasının dinamiklerinin tartışılmasını sağlamaktadır. Bu bağlamda, bu tez, 2000 sonrası düşük gelir gruplarına yönelik konut politikalarının, devletin gecekondularla ilişkisi bakımından incelendiğinde, daha önceki dönemlerden farklı bir çerçeveye oturduğunu ve bu çerçevenin 1980 sonrası sosyal ve ekonomik değişimler ekseninde kent mekânının serbest piyasanın ve küresel ekonominin gereklerine uygun olarak yeniden düzenlenmesine yönelik uygulamalarla beraber anlaşılması gerektiğini iddia etmektedir.

ANKARA KENTİNDE İMAR İSLAH PLANLARI YOLUYLA KENTSEL DÖNÜŞÜMÜN DİNAMİKLERİ

Gül Tuçaltan

Yüksek Lisans Tezi;

**Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Kentsel
Politika Planlaması ve Yerel Yönetimler
Anabilim Dalı**

**Tez Danışmanı: Doç. Dr. Çağatay
Keskinok**

Ankara, 2008

1980li yıllarda dönemin iktidarının politik rant arayışı içeren politikaları çerçevesinde; özellikle 2981 ve 3290 sayılı yasalarla gecekondular afları çıkarılmıştır. Gecekondular afları imar ıslah planları ile oldukça fazla imar hakkı dağıtımı, yani aşırı bir kentsel gelişme daha doğrusu bir kentsel yayılmayı ön görmüştür. Bu çalışma bu politik rant/getirim arayışından çok, bu büyük gelişme vaatlerinin yerine getirilip getirilmediğini inceleyen bir çalışmadır.

İmar ıslah planları ile vaat edilen bu kentsel büyüme bazı alanlarda piyasa mekanizması yani inşaat sektörü tarafından gerçekleştirilirken, bazı alanlar mevcut planlara rağmen dönüşmeden kalmış ve bu alanlarda kentsel dönüşümün gerçekleştirilmesi için kamu müdahalesi şart olmuştur. Bu bağlamda; bu çalışmanın amacı planlama ve imar konularında kamunun denetçi ve piyasasının uygulayıcı olduğu karma tip ekonomilerdeki planlama ve imar uygulamalarını; Ankara kentinde imar haklarıyla donatılmış imar ıslah planlı alanlardaki kentsel dönüşüm dinamikleri ve kentsel dönüşüm olgusu çerçevesinde tartışmaktır. Çalışmanın ana yaklaşımı karşılaştırmalı yaklaşımdır. Kullanılan yöntemler ise gözlem, fotoğraflama, derinlemesine mülakatlar yoluyla Ankara kenti genelinde imar ıslah planlarında alan çalışması yapılması, tarihsel gelişimin incelenmesi (plan kararları, makro-ekonomi ve yasal düzenlemeler yani devlet-sermaye ilişkisi çerçevesinde Ankara kent makrofor-
munun gelişimi) ve konuya ilişkin önceden gerçekleştirilmiş çalışmalardan elde edilen ikincil sayısal verilerle mevcut durumun somut bir problem olarak ortaya konması ve çözümlenmesidir. Bunun sonrasında, gecekondular ıslahı alanındaki politikalar farklı kıtalardan örnekler çerçevesinde incelenmiş; Türkiye örneği buna göre değerlendirilmiş ve gecekondular örneği bir rant ve kamu politikası olayı olarak ele alınmış ve bu kapsamda da Ankara örneği; rant kavramına, Türkiye arazi ve konut piyasası yani kentsel büyüme ve sermaye birikim süreçleri kapsamında değerlendirilmiş ve daha sonra da son bölüm olan sonuç bölümünde yapılan imar ıslah planları ile kentsel dönüşümün içsel ve dışsal dinamikleri tartışılarak çalışma sonuçlandırılmıştır.